אלא יש לך שעה שזבין ומצורעין משתלחין ואין טמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה אמר אביי אי הכי לימא נמי יאמר זב וטמאי מתים ואל יאמר מצורע ואני אומר זב משתלח מצורע לא כ"ש אלא יש לך שעה שמצורעין משתלחין ואין זבין וטמאי מתים משתלחין ואיזה זה פסח הבא בטומאה וכי תימא הכי נמי והתנן [א]פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ואם אכלו פטורין אלא אמר אביי לעולם מקרא קמא אם כן ניכתוב רחמנא איש איש כי יהיה טמא לנפש למה לי וכי תימא האי לנפש להכי הוא דאתא הטמא מת הוא דנדחה לפסח שני אבל שאר טמאין לא [ב]והתניא יכול לא יהו עושין פסח שני אלא טמאי מתים ושהיה בדרך רחוקה זבין ומצורעין ובועלי נדות מניין ת"ל איש איש לנפש דכתב רחמנא למה לי אלא הכי קאמר איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נדחה לפסח שני אלא עבדי בטומאה [ג]וכי עבדי ציבור בטומאה בטמא מת אבל שאר טומאו' לא עבדי אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור שנאמר [1]בדד ישב מחוץ למחנה מושבו בדד ישב לבדו ישב מחוץ למחנה מושבו הכתוב נתקו לעשה איתיביה [ד]מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים זבין וזבות שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים [ה][ו]וטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר [2]ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו תנאי היא דתניא בדד ישב לבדו [ז]ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת תלמוד לומר [3]ולא יטמאו את מחניהם [ח]ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי רבי יהודה ר"ש אומר אינו צריך הרי הוא אומר [4]וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש [א] יאמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב ואני אומר טמאי מתים משתלחין זבין לא כ"ש למה נאמר זב ליתן לו מחנה שניה ויאמר זב ואל יאמר מצורע ואני אומר זבין משתלחין מצורעין לא כל שכן למה נאמר מצורע ליתן לו מחנה שלישית כשהוא אומר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה מאי חומריה דזב מטמא מת שכן טומאה יוצאה עליו מגופו אדרבה טמא מת חמור שכן טעון הזאה שלישי ושביעי אמר קרא טמא וכל טמא לרבות טמא שרץ וזב חמור מטמא שרץ ומאי חומריה כדאמרן אדרבה שרץ חמור שכן מטמא באונס אמרי

כי

אלמא יש לך שעה שזבין ומצורעין משתלחין. מן העזרה וטמאי מתים נכנסים לתוכה: **בטומאה.** כשרוב ציבור טמאין במת עושין פסח בטומאה וזבין ומצורעין שבהן נדחין: מצורע חמור מזב. לקמן (ע"ב) מפרש חומריה: **ואיזה זה כו'.** בתמיה: **לא יאכלו ממנו.** דכי דייקינן איש נדחה ואין ציבור נדחין בטמא נפש הוא דדייקינן גבי איש כי יהיה טמא[ו] לא כתיב אלא לנפש ובדידה דייקינן איש ולא ציבור אלמא מהתם יליף דלאו מישלחו[ו] כדר"ל זב נמי לישתרי: **אלא לעולם מקרא קמא.** וכדדייקינן איש נדחה ואין ציבור נדחין ודקשיא לך אימא ציבור כלל לא א"כ לדיוקא דממעטינן ציבור מהאי דינא לחומרא ממעטינן למאי הילכתא כתב לנפש למעוטי זבין ומצורעין לכתוב טומאה סתם דנשמע דבכל טומאות יחיד נדחה לשני וציבור לית להו תקנתא דע"כ לנפש למעוטי זבין ומצורעין אתא ולאחמורי עלייהו ואי לגבי ציבור לא מחמירו עלייהו ולמימר דבטומאת מת הוא דאין ציבור נדחין אלא עושין פסחיהן בטומאה אבל בטומאת זיבה וצרעת אפילו ציבור נמי נדחין לגבי מאן מחמיר עלייהו וכ"ת לגבי יחיד מחמיר עלייהו וקאמר טמא נפש הוא דאית ליה תשלומין לשני אבל זב ומצורע אפי' נטהר בשני לית לי' תקנתא בתשלומין והתניא יכול לא יהו חייבין לפסח שני אלא טמא נפש כו': **ת"ל איש איש.** כי יהיה טמא משמע כל טומאה מדלא כתיב לנפש ברישא א"נ איש כי יגע במת ש"מ למידרשי' באנפיה נפשיה הוא לנפש למה לי אלא ע"כ מיעוטא דליבור לאקולי אתא ולמימרא דאין נדחין אלא עושין בטומאה ומש"ה כתיב לנפש למימר דבטומאת מת הוא דאקיל עלייהו אבל זיבה וצרעת לא: **לפנים ממחילתו.** מחילה שנאסר ליכנס בה דהיינו לפני' מחומת כל ערי ישראל כדאמר לקמן מצורע משתלח חוץ למחנה ישראל: **פטור.** ממלקות דלא יטמאו את מחניהם: **נתקו לעשה.** ואע"ג דלאו בתר לאו כתיב ע"כ לנתוקי לאוי אתא דקי"ל[ו] לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו דאי למטעויה עשה ול"ת הא כתב ביה עשה אחרינא וישלחו מן המחנה אבל זבין וטמאי מתים לא נתקו לעשה ואע"ג דעשה יתירי כתיבי כל חד וחד למילתיה מדריש בספרי[ו] ועוד דבהאי כתיב כל ימי אשר הנגע בו וגו' משמע כל ימיו בבדד ישב קאי דאם עבר ונכנס יחזור ויצא ואין בו עונש אחר כדדרשינן כל ימיו[ו] דאונס את הנערה במס' מכות (דף טו.) כל ימיו בעמוד והחזר קאי ומנתקינא ליה ללאוי: **זב** מחילתו הר הבית דאסור ליכנס במחנה לויה כדלקמן שכל הטמאין אין משתלחין אלא מן העזרה לבדה חוץ מזב ובעל קרי שמשתלחין אף מהר הבית ומצורע משתלח אף ממחנה ישראל דהיינו כל העיר: **מחנה לויה.** כל הר הבית חוץ לחומת העזרה: **עמו.** ומשה לוי היה: **תנאי היא.** דאיכא תנא דלא מייתי ליה קרא לעשה אלא ליתן לו מחנה שלישית: **שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו.** כגון זבין וטמאי מתים. למדנו לשלוחו של מצורע שהוא חמור מכולן: **יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת ת"ל ולא יטמאו את מחניהם תן מחנה לזה ומחנה לזה.** מדלא כתיב מחנה משמע מחנה לכל אחד ואחד והתם תרתי מחנות כתיבי וישלחו מן המחנה מחוץ למחנה תשלחום והאי מחוץ למחנה דמצורע ליתן לו מחנה שלישית: **אינו צריך.** האי מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שלישית להוציאו דכולהו מהתם נפקי דע"כ כולן חמורים זה מזה בטומאותיהן דאי כולהו שוו לענין מחנות לכתוב שילוח בקל ואנא ידענא כל שכן לחמור בעי שילוח ומדלכתבינהו כולהו ש"מ שילוחו של זה לא כשילוחו של זה: **זב לא כ"ש.** לקמיה פריך מאי חומריה דזב מטמא מת: **לרבות טמא שרץ.** לשילוח והוא הדין לנוגע בנבילה וכל טמאי מגע וכיון דכתב רבויא לטמאי מגע לא איצטריך למיכתב זב דחמור מטמא שרץ שהרי טומאה יוצאה עליו מגופו: זב אינו מטמא מחמת אונס אם ראה מחמת מאכל ומשתה או חולי או קפילה כדאמר במסכת נדה בפרק בנות כותים (לה.) מבשרו (ויקרא טו) ולא מחמת אונסו. ומשנינן כי האי גוונא זב טמויי נמי מטמא כגון טומאת טמאי שרץ שאינו אלא טומאת ערב:

זב

הכתוב נתקו לעשה. פי' בקו' דכתיב כל ימי אשר הנגע בו משמע דניתוק לאו הוא כל ימיו בדד ישב שאם עבר ונכנס יחזור ויצא ואין בו עונש אחר כמו לא יוכל לשלחה כל ימיו וקשה לר"י דאם כן ה"ל לאיתויי רישיה דקרא בספרים ועוד הקשה ריב"א דלא דמי דלא יוכל לשלחה כל ימיו משמע דליכא לאו אלא כשמשלחה כל ימיו אבל הכא לא משמע מקרא הכי ואור"י דהאי נתקו לעשה לא הוי כשאר לאו הניתק לעשה שהעשה כתוב אחר הלאו בסמוך משמע שלתקן הלאו בא כמו לא תותירו ממנו והנותר וגו' (שמות יב) וכמו לא תקח האם על הבנים שלח תשלח (דברים כב) [*]אלא ה"פ הכתוב נתקו לעשה דכיון דכל הטמאים היו בכלל ולא יטמאו את מחניהם ופרט במצורע בפני עצמו עשה אתא להוציאו מכלל האחרים לנתקו מן הלאו וליתנו בעשה אבל היכא שאינו כתוב הלאו אלא על דבר אחד לא מנתקינן את הלאו בעשה אלא הוי בלאו ועשה וקשה דבעל קרי נמי לא לילקי אם נכנס לפנים ממחילתו שהכתוב נתקו לעשה דכתיב ויצא אל מחוץ למחנה וי"ל דהכא בחד קרא איכא תרי עשה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו והאי ניתוק עשה נראה [*]דלא מהני אלא במחנה שלישית דלא גרע מזב הואיל ואיכא לאוקמי ניתוק למחנה שליש' ובמחנה שכינה חייב כרת דלא גרע ממחוסר כפורים וכן משמע בפ' כל הפסולים (זבחים לב:) דקאמר ואי ביאה במקצת שמה ביאה היכי מעייל ידיה לבהונות אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא א"ל ומתוך הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו ואיכא למידחי דהסיא כרבי יהודה דלא חשיב ליה לקמן ניתוק לעשה:

זבין ובועלי נדות שנכנסו כו'. ריב"א לא גרס ובועלי נדות בהדי זבין דהא אמרינן לקמן בועל נדה כטמא מת למחנות ובתוספתא ליתיה: **מאי** חומרא דזב שכן טומאה יוצאה מגופו. ה"ה דהוה מצי למימר שכן מטמא משכב ומושב וכלי חרס בהיסט כדלקמן אלא ניחא ליה למינקט חומרי דלא מצי למימר להו בסמוך גבי חומר בזב מבמצורע:

כי

מסורת הש"ס

א) לקמן נה: [בכורות לג., כריתות י.], ב) לקמן לג., ג) נזיר מה. סוטה כ: [תוספתא דכלים פ"א ה"ז ע"ש], ד) [זבחים קח.], ה) [שם], ו) [במדבר ט], ז) [במדבר ה], ח) [לקמן פד.], ט) [ריש נשא], י) [דברים כב], כ) [ועי' תוס' סוטה ד. ד"ה מלאות נגעים כו' ואם תחזה בו כו' הא אמר כו' וקצת צ"ע].

◆

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ: ויקרא יג מו

2. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם: שמות יג יט

3. מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: במדבר ה ג

4. צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ: במדבר ה ב

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכתוב נתקו לעשה. אלא ה"פ הכתוב נתקו לעשה כו'. עי' חולין פ' ע"ב תוס' ד"ה הנח למו"ק:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' יאמר טמא מת ואל יאמר זב וכו' כצ"ל:

◆

רבינו חננאל

ואתא אביי ואתקיף אהא דריש לקיש ואהדר לדרשא דר' יוחנן והכי קאמר, לעולם מקרא קמא ונכתוב רחמנא איש איש כי יהיה טמא ולישתוק לנפש דכתב רחמנא למה לי. וכי תימא טמא נפש הוא דנדחה לפסח שני אבל שאר טמאים לא. והתניא יכול לא יהו עושין את השני אלא טמאי נפש ומי שהיה בדרך רחוקה, זבין ומצורעין ובועלי נדות מנין, ת"ל איש איש, ומאחר דכל טמאין עושין פסח שני השתא לנפש דכתב רחמנא למה לי. אלא הכי קאמר רחמנא איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין לפסח שני אלא עבדי בטומאה. וצבור דעבדי בטומאה בטומאת נפש אבל בשאר טומאות לא. אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור ממלקות שנאמר בדד ישב מחוץ למחנה מושבו אחר שכתוב ולא יטמאו את מחניהם וקבעו בלא [תעשה] העתיקו לעשה וכתב בו בדד ישב מחוץ למחנה מושבו נתקו לעשה לומר שאינו לוקה. ומותבינן עליה מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים, וכן זבים וטמאי מתים שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים וטמא מת מותר להכניסו במחנה לויה, שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחיצתו, קתני מיהא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל' א ופ"ד מהל' ביאת מקדש הל' יב]:
ח ב מיי' פ"ג מהלכות ביאת מקדש הל' ח סמג עשין קפד ולאוין רס:
ט ג מיי' שם הלכה ד [ופ"ז מהלכות בית הבחירה הל' טו]:
י ד מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה כ:

◆

מוסף רש"י

פסח הבא בטומאה. שנטמאו רוב צבור במת ועשו פסח בטומאה (בכורות לג.). **לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות.** אע"ג דאכלי ליה טמאי מתים (שם). **דכי** איתמרי טומאה בצבור לגבי טומאת מת איתמרי, דכתיב איש כי יהיה טמא לנפש וגו' ועלה דרשינן איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין אלא עושין בטומאה (כריתות י.) אבל גבי זיבה אף צבור נדחין (לקמן צה.). **למחנה לויה.** והוא במדבר חנית הלויים סביב למשכן, בבית עולמים הר הבית (זבחים נה.). **עמו במחיצתו.** ובמדבר נמי היו ג' מחנות, לפנים מן הקלעים מחנה שכינה, והלוים חנו סביב למשכן העדות (במדבר א) זו מחנה לויה, והדגלים ג' פרסאות זו מחנה ישראל, ומשה היה לוי וקאמר עמו (סוטה כ:). **מחניהם.** שני מחנות משמע, אחת לכל זב ואחת לכל טמא נפש (זבחים קיז.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

בארבעים והיכי פטר ליה רב חסדא. ושנינן תנאי היא ורב חסדא דאמר כר' שמעון. דתניא בדד ישב מחוץ למחנה לבדו ישב שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו. יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין מן המחנה אחת ת"ל ולא יטמאו את מחניהם ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי ר' יהודה. ר"ש אומר אינו צריך הרי הוא אומר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, יאמר טמא נפש ואל יאמר זב ואני אומר טמא מת משתלח זב לא כל שכן מה ת"ל זב ליתן לו מחנה שניה, יאמר זב ואל יאמר מצורע ואני אומר זב משתלח מצורע לא כל שכן מה ת"ל מצורע ליתן לו מחנה שלישית כשהוא אומר בדד ישב הכתוב נתקו לעשה. מאי חומריה דזב מטמא מת דקתני ואני אומר טמא מת משתלח זב לא כל שכן מכלל שהזב חמור מטמא מת מאי חומריה, שכן הזב טומאה יוצאה עליו מגופו. אדרבה טמא מת חמור ממנו שטעון הזאה שלישי ושביעי. ודחינן מוכל דכתיב בטמא מת מרבינן טמא שרץ דלא כתיב ביה בהדיה להיות טעון שילוח חוץ למחנה, ומרבינן טמא שרץ שבאה לו הטומאה מבחוץ שדומה לטמא מת, והזב חמור מטומאת שרץ שהזב טומאה יוצאה לו מגופו. ותוב אקשינן יש לומר שטומאת שרץ חמור שמטמא אפי' אם נפל עליו השרץ באונס. מה שאין כן בזב שהזב אינו מטמא באונס, דתנן בשבעה דרכים בודקין את הזב וכו' ואם נמצא עליו אונס אינו טמא מאותה הראייה שבאונס.